

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «СИЛОВА ПІДГОТОВКА СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ»

Виконав: студент 2 курсу, групи ФК1-М19
спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)
Дильового Вадима Олександровича
Керівник: Гоншовський В.М., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент
Рецензент: Боднар А. О., кандидат педагогічних
наук, старший викладач

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	9
1.1 Нормативно-правове забезпечення організації процесу фізичного виховання школярів в Україні	9
1.2 Вікові та морфофункціональні особливості розвитку і здоров'я старшокласників	17
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	28
2.1 Методи дослідження	28
2.1.1 Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури...	28
2.1.2 Соціологічні методи дослідження	29
2.1.3 Антропометричні методи дослідження	29
2.1.4 Фізіологічні методи дослідження	30
2.1.5 Фремінгемська методика дослідження рухової активності	33
2.1.6 Педагогічні методи дослідження	34
2.1.7 Методи математичної статистики	35
2.2 Організація досліджень	36
РОЗДІЛ 3 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗИЧНОГО СТАНУ ТА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ЗАГАЛЬНО-ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ	38
3.1 Особливості занять силовою підготовкою учнів старших класів	38

3.1.1 Розвиток максимальної сили	51
3.1.2 Розвиток вибухової сили	55
3.1.3 Розвиток силової витривалості	56
3.2 Аналіз та узагальнення результатів дослідження	61
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТОК	94

ВСТУП

Актуальність. Одним з найважливіших соціальних індикаторів суспільного прогресу, потенціалом економічного зростання та безпеки держави є стан здоров'я населення, який відображає добробут нації, її соціально-економічне, екологічне, демографічне становище Е. М. Лібанова [123], О. Ю. Кононенко [101], А. З. Підгорний [164]. Міжнародний досвід свідчить, що найперспективнішим шляхом для забезпечення здоров'я та добробуту населення є злагоджена робота усіх секторів держави, які спрямовані на соціальні та індивідуальні детермінанти здоров'я Ю. А. Веретельникова [34]. Та, на жаль, останніми роками у нашій країні склалася негативна ситуація зі станом здоров'я дітей усіх вікових груп. За даними Ю. О. Грицяя [58] нині близько 90% школярів мають відхилення у психічному та фізичному здоров'ї, а різні захворювання школярів в закладах освіти України становлять 64-71%. Достатній рівень рухової активності оздоровчої спрямованості у нашій країні має лише кожна п'ята дитина шкільного віку і кожен десятий студент Н. М. Дідик [63], І. Г. Бондаренко [22], Д. В. Бермудес [18], що є одним із найнижчих показників у Європі - В. Г. Ареф'єв [10]. Це зумовлено низькою ефективністю уроків фізичної культури, відсутністю якісно організованої позакласної роботи й низьким рівнем мотивації дітей до самостійних занять фізичними вправами – Р. Ю. Гайволя [45], Н. М. Москаленко, О. А. Алф'єров [139], Ю. Г. Носенко, А. С. Сухіх [149]. Водночас, як зазначено у низці досліджень – А. І. Беров [19], С. І. Бобровник [21], О. С. Іщенко [93] Г. В. Безверхня, Т. Ю. Круцевич [112, 115], І. Ю. Кулагіна [117], у старшокласників спостерігається зміна структури особистісних мотивацій, зниження інтересу до занять фізичною культурою і спортом, що призводить до зниження рухової активності й рівня здоров'я учнів.

Обсяг навчального матеріалу, який пропонується старшокласникам для вивчення, значний за обсягом і вимагає тривалого перебування у сидячому

положенні, що призводить до накопичення втоми, яка негативно відображається на загальному стані здоров'я В. Г. Кремень [106].

В науковій літературі представлено різні підходи до вдосконалення процесу фізичного виховання учнів різних вікових груп. Ряд вчених приділили свої дослідження аналізу мотивації та формуванню інтересу до занять фізичною культурою та спортом школярів С. І. Бобровник [21], Т. Ю. Круцевич, Н. Є. Пангелова, О. А. Біліченко [111], О. С. Бербенець, В. П. Семененко, С. В. Трачук 2018 [17]; визначенню ставлення гімназистів до занять фізичними вправами в умовах різних навчальних навантажень О. Гурковськовський [59]; пошуку засобів для формування мотивації до занять оздоровчо-рекреаційною руховою активністю учнів старших класів Є. О. Федоренко [187].

Розробці та впровадженню здоров'язберігаючих технологій студентської молоді присвячені дослідження В. О. Кашуби, С. М. Футорного, О. В. Андрєєвої [96]; дослідженням міжнародного досвіду організації проектів та програм зі здоров'язбереження і рухової активності різних груп населення присвячена робота О. А. Томенка [182]; розробці технології проектування оздоровчо-рекреаційної діяльності старшокласників в умовах загальноосвітнього навчального закладу дослідження О. В. Андрєєвої, Н. В. Ковальнової, І. В. Хрипко [5]. Н. М. Гончарова виділяє соціально-педагогічні передумови для розробки концепції здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання школярів.

Питанням розробки та застосування інноваційних технологій в систему фізичного виховання присвячені дослідження Н. В. Москаленко [138, 140] вчені В. І. Шаповаленко, С. В. Гаркуша [194] досліджували інтеграцію інноваційних елементів та інтерактивних технологій в процес фізичного виховання молоді; Д. С. Єлісеєвою [68] було розроблено інноваційну комп'ютерну технологію з організації і методики проведення самостійних занять старшокласників.

Застосуванню інформаційних технологій в процесі фізичного

виховання різних груп населення присвячені дослідження В. О. Кашуби, С. М. Футорного [96]. Н. Чухланцева [190] досліджувала особливості застосування сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій в галузі фізичної культури і спорту.

Дослідники В. С. Лутфуллін, В. А. Іноземцев, С. О. Піліпенко [127] зазначають, що нормування навчальної діяльності є вагомим чинником збереження здоров'я школярів і студентів. Сучасні батьки в погоні за кращою освітою, кращим майбутнім для власних дітей у виборі закладів освіти надають перевагу закладам, із поглибленим вивченням певних предметів (M. Thorburn, S. Stolz [228]). Однак, на практиці організація навчального процесу в спеціалізованих школах, гімназіях, колегіумах, ліцеях, навчально-виховних комплексах часто не є оптимальною й тим більше сприятливою для збереження здоров'я учнів В. С. Лутфуллін [128]. Ці заклади відрізняються також за своїми організаційними, змістовими, технологічними та матеріально-технічними умовами, які в свою чергу зумовлюють рівень знань, вмінь та стан здоров'я учнів.

Організація процесу фізичного виховання старшокласників здійснюється згідно державної програми з фізичної культури для 10-11 класів та рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Але варіативно-модульну складову програми та умови організації навчального процесу в закладах середньої освіти різного типу (ліцеях, ліцеях-інтернатах, гімназіях, навчально виховних комплексах, спеціалізованих та загальноосвітніх школах) використовують залежно від матеріально-технічного та кадрового забезпечення закладу. Тому навчальний процес в них здійснюється по різному. Отже, реалізація програми з фізичного виховання в закладах середньої освіти матиме свої відмінності та по різному впливатиме на стан здоров'я і фізичну підготовленість учнів. Дані положення зумовлюють актуальність теми дисертаційного дослідження, яка пов'язана з необхідністю вирішення проблеми, що має істотне теоретичне і практичне значення для вдосконалення системи фізичного виховання школярів.

Мета роботи – дослідити особливості впливу програми фізичного виховання старшокласників залежно від умов організації освітнього процесу в закладах освіти різного типу для розробки організаційно-методичних умов, що спрямовані на підвищення якості та ефективності процесу фізичного виховання старшокласників.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан проблеми стосовно умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти України та їх вплив на рухову активність, фізичне здоров'я, фізичну підготовленість старшокласників.

2. Визначити особливості організації освітнього процесу старшокласників в закладах освіти різного типу.

3. Визначити мотиви та інтереси, рухову активність, фізичну підготовленість і стан фізичного здоров'я старшокласників у закладах освіти різного типу.

4. Розробити й апробувати організаційно-методичні умови фізичного виховання учнів старшого шкільного віку в закладах освіти різного типу та визначити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання старшокласників.

Предмет дослідження – ефективність організації процесу фізичного виховання з урахуванням особливостей мотивації, рухової активності, фізичної підготовленості та фізичного здоров'я старшокласників в закладах освіти різного типу.

Методи дослідження. Аналіз й узагальнення науково-методичної літератури здійснювали з метою теоретичного обґрунтування об'єкта дослідження; узагальнення наукових підходів щодо формування мотивів як ціннісного фактору в процесі фізичного виховання; у веденні здорового способу життя; здійснений теоретичний аналіз, узагальнення практичного досвіду дали змогу визначити актуальність дослідження, уточнити і конкретизувати мету, завдання і спрямованість педагогічного експерименту;

визначити особливості процесу організації фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти в Україні та за кордоном. Соціологічні методи досліджень, зокрема анкетування, застосовували для оцінювання ставлення школярів до занять з фізичного виховання, мотиваційних пріоритетів у виборі видів рухової активності та фізкультурно-спортивних інтересів. Антропометричні методи дослідження показників фізичного розвитку старшокласників здійснювали за допомогою стандартного обладнання за загальноновизнаними уніфікованими методиками. Для оцінювання фізіологічних показників організму застосовувались пульсометрія, тонометрія, спірометрія.

Оцінювання рівня фізичного здоров'я проводили за експрес-методикою оцінювання соматичного здоров'я Г. Л. Апанасенка з визначенням таких параметрів: силового, життєвого індексів, індексу Робінсона, відповідності маси довжині тіла, проби Руф'є. Для визначення загальної тривалості кожного виду рухової активності здійснено добовий хронометраж діяльності старшокласників і підсумовування відрізків часу, витраченого на кожен окремий вид діяльності впродовж дня згідно з Фремінгемською методикою дослідження. Одним із основних методів був педагогічний експеримент, який складався з констатувального і формувального експериментів. Так, констатувальний експеримент був запроваджений з метою отримання вихідних даних, що слугували підґрунтям для створення організаційно-методичних умов, які передбачають нові підходи до планування й організації навчальної та позанавчальної діяльності з фізичного виховання. Була проведена оцінка мотивів й інтересів, стану здоров'я школярів, їх фізичної підготовленості. Визначався обсяг добової рухової активності, антропометричні та функціональні показники. Формувальний педагогічний експеримент було проведено з метою впровадження та оцінки ефективності розроблених організаційно-методичних умов процесу фізичного виховання старшокласників у закладах середньої освіти різного типу. Систематизація

матеріалу і первинна математична обробка були виконані за допомогою таблиць Microsoft®Excel 2013, для подальшої математичної обробки використано програмне забезпечення Statistica 10 (Statsoft, США).

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

– вперше визначено обмежувальні фактори, що впливають на формування мотивації до занять фізичною культурою старшокласників в закладах освіти різного типу, а саме: неврахування інтересів учнів до занять певними варіативними модулями; високе навчальне навантаження на учнів в урочний і позаурочний час; низький рівень матеріально-технічне забезпечення закладу загальної середньої освіти; брак підтримки обдарованих спортсменів керівництвом освітнього закладу; одноманітність і нецікавість уроків фізичної культури;

- вперше розроблено організаційно-методичні умови процесу фізичного виховання учнів старшої школи в залежності від типу закладу загальної середньої освіти в урочний та позаурочний, час які містять наступні складові: змістове наповнення; врахування мотивів та інтересів старшокласників до процесу фізичного виховання, рівня їх фізичного стану; систему контролю досягнень фізичного виховання; матеріально-технічне та кадрове забезпечення закладу освіти.

Практична значущість роботи полягає в оптимізації та підвищенні ефективності процесу фізичного виховання старшокласників, впровадженні організаційно-методичних умов, які передбачають нові підходи до планування та організації навчальної та позанавчальної діяльності з фізичного виховання, використанні сучасних форм та видів рухової активності з урахуванням мотивів та інтересів старшокласників у навчальних закладах різного типу.

Апробація результатів дослідження.

Структура та обсяг

ВИСНОВКИ

1. Аналіз даних науково-методичної літератури дав можливість визначити зацікавленість науковців проблематикою, яка пов'язана з низькою мотивацією школярів до занять фізичною культурою, низьким рівнем фізичного здоров'я, високим навчальним навантаженням, недостатньою руховою активністю школярів. Вирішення цієї проблеми науковці вбачають у формуванні такого середовища в освітньому закладі, яке б зберігало здоров'я учнів і було спрямоване на формування необхідних знань з метою ведення здорового способу життя, підвищення мотивації до рухової активності за рахунок використання нових цікавих форм та методів проведення занять. Також дослідження підтверджують низьку освіченість старшокласників в ділянці організації та проведення самостійних занять фізичною культурою. Незважаючи на те, що всі освітні заклади використовують єдину державну програму з фізичної культури для 10–11-х класів та рекомендації Міністерства освіти і науки України, умови організації навчального процесу в закладах середньої освіти різних типів мають відмінності у матеріально-технічному та кадровому забезпеченні, навчальному режимі, що впливатиме на фізичне здоров'я і фізичну підготовленість учнів закладів загальної середньої освіти, що і визначило необхідність подальших досліджень.

2. Пріоритетною метою відвідування уроків фізичної культури для більшості юнаків (49,8 % – 92 %) та дівчат, зокрема 10-х класів (50 % – 74,7 %) є покращення фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я. Натомість учениці 11-х класів від (50 % – 83,4 %) відвідували уроки фізичної культури з метою отримати оцінки та уникнути пропуску заняття. На уроці фізичної культури юнакам (12,5 % – 44,4 %) не до вподоби підібрані вправи та стиль роботи вчителя (12,5 % – 44,4 %). Дівчата скаржаться на нецікаві уроки фізичної культури (14,3 – 33,3 %), в 11-х класах школяркам (9,6 % – 50 %) не до вподоби підібрані вчителем вправи.

3. Незважаючи на інтенсивність навчання, більшість старшокласників (56,3 % – 83,3 %) юнаків та (53,3 % – 73,3 %) дівчат стверджують, що займаються руховою активністю у позаурочний час. Та ці показники не збігаються з об'єктивними даними добової рухової активності, фізичної підготовленості та фізичного здоров'я, або ж низька інтенсивність та нераціональна організація цього процесу не дає належного результату.

У процесі дослідження було з'ясовано, що у 36,2 % юнаків переважає достатній, а у 32,4 % середній рівень компетентності фізичної підготовленості. У 36,7 % дівчат наявний високий рівень компетентності, а середній – у 30,4 %. Найбільше юнаків відстає в тестах на розвиток сили м'язів черевного пресу та нижніх кінцівок. У дівчат зафіксовано низький рівень витривалості, гнучкості та сили м'язів черевного пресу, а у 10-х класах – і швидкості. Показник індексу Руф'є досліджуваних юнаків 10-х та 11-х класів відповідає задовільному рівню. У дівчат 10-х класів він відповідає показнику добре, а в учениць 11-х класах фізична роботоздатність відповідає задовільному рівню.

4. Метою формувального педагогічного експерименту була реалізація впроваджених більшої кількості засобів фізичного виховання силового характеру на уроках фізичної культури.

По закінченню експерименту відбулось покращення показників фізичної підготовленості. Статистично значущі зміни ($p < 0,05$) відбулись у юнаків 10-х класів у тесті «біг 100 м» з $15,6 \pm 0,3$ до $14,4 \pm 0,2$ с. В 11-му класі покращились результати у тестах «згинання та розгинання рук в упорі лежачи» з $27,1 \pm 2,04$ разів до $30,9 \pm 1,2$ разів та в тесті «стрибок у довжину з місця» з $211,9 \pm 9,8$ до $229,9 \pm 7,3$ см. У дівчат 10-го класу достовірні зміни ($p < 0,05$) відбулись у тестах:

«біг 100 м» з $17,7 \pm 0,2$ до $17,0 \pm 0,3$ с та «біг 1500 м» з $8 \text{ хв } 6 \text{ с } \pm 0,2$ до $8 \text{ хв } \pm 0,1$. Зміни, які відбулись у дівчат 11-го класу до та після експерименту, не були достовірними. Варто зазначити, що збільшилась кількість школярів,

які володіють достатнім рівнем фізичної підготовленості.

У показниках руховій активності, відбувся приріст на середньому та високому рівнях, що свідчить про раціональну організацію активного відпочинку учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амелічкіна В.В, Шевчук Т.В. Рухова активність школярів – запорука здорового способу життя. В: Студентська спортивна наука: зб. наук. пр. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Житомир: ПП«РУТА»; 2015. с. 8-11.
2. Андрєєва О.В, Ковальська Н.В. Характеристика чинників, що лімітують впровадження позакласної роботи у старшій школі. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2013;(2):45-53.
3. Андреева Е.В, Кашуба В.А, Футорный С.М. Современные подходы к здоровьесбережению студентов в процессе физического воспитания. Физическое воспитание студентов. 2012;(5)50-8.
4. Андрєєва О.В. Теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення [автореферат]. Київ: НУФВСУ; 2014. 41 с.
5. Андрєєва О.В, Ковальова Н.В, Хрипко І.В. Аналіз проблем та перспектив впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності старшокласників в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2016;(5):11-8.
6. Аносов І.П, Хоматова В.Х, Сидоряк Н.Г, та ін. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни. Мелітополь: Вид. будинок ММД; 2008. 433 с.
7. Антонова Н.А. Ценностные ориентации в системе личностных качеств студентов высшего педагогического заведения [диссертация]. Киев: Славянский гос. пед. ун-т; 2003. 209 с.
8. Апанасенко Г.Л, Волгіна Л.Н, Бушуєв Ю.В. Експрес-скринінг рівня соматичного здоров'я дітей та підлітків. Київ: КМАПО; 2000. 12 с.
9. Апанасенко Г.Л, Долженко Л.П. Рівень здоров'я і фізіологічні резерви організму. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2007;(1):17-21.
10. Арефьев В.Г. Здоров'я підлітків і рухова активність. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні

науки. Фізичне виховання та спорт. 2014;(3):6-10.

11. Арефьев В.Г, Андреева О.В, Михайлова Н.Д. Практикум вчителя фізичної культури. Київ: Олімпійська літ.; 2013. 440 с.

12. Бабешко І. Структура і зміст сучасного уроку фізичної культури. Фізичне виховання в сучасній школі. 2012;(2):21-4.

13. Багінська О.В, Рябченко В.Г, Лещук Д.А. До питання впровадження інтерактивних технологій в урок фізичної культури. В: Носко О.М, редактор. Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Вип. 102. Чернігів: ЧНПУ; 2012. с. 63-5.

14. Бакурідзе В.Б. Результати анкетного дослідження зацікавленості студентської молоді до занять фізичною культурою і спортом. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту. В: Єрмаков С.С, редактор 2002;(3):52-56.

15. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів [дисертація]. Умань: Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. 2004. 244 с.

16. Безруких М.М, Сонькин В.Д, Фабер Д.А. Возрастная физиология. Москва: Академия; 2002. 416 с.

17. Бербенець О.С, Семененко В.П, Трачук С.В. Формування відношення учнів 6-7 класів до предмету «фізична культура» в закладах середньої освіти. Молодий вчений. 2018;(4.3)1-4.

18. Бермудес Д.В. Історико-педагогічний аналіз підготовки учителів фізичної культури у вищих педагогічних закладах України. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2017;(144):133- 37.

19. Беров А.І. Мотивація школярів середньої та старшої школи до занять фізичною культурою. В: Актуальні питання фізичної культури: 6-та Міжнар. електрон. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2015 с. 8-9.

20. Бессарабова О.Н. Образовательные стандарты средней

школы США: состояние и тенденции развития [диссертация]. Волгоград: Волгоград. гос. пед. ун-т; 2006. 223 с.

21. Бобровник С.І. Формування мотивації старшокласників до занять фізичною культурою та спортом. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова: зб. наук. пр. Вип. 2. Київ; 2014. с. 4-9.

22. Бондаренко І.Г, Бондаренко О.В. Рухова активність школярів Норвегії в системі фізичного виховання. Наукова праця. Педагогіка 2016;(279):125-30.

23. Боднар В. Нетрадиційні системи зміцнення здоров'я. В: Світоглядні трансформації особистості студента ВНЗ: історико-філософські, соціально-правові та мовознавчі аспекти: зб. тез 4-ї студ. наук.-практ. інтернет-конф. Вінниця: Вид.- ред. відділ ВТЕІ КНТЕУ; 2017. с. 237-9.

24. Боднар І.Р, Стефанишин М.В, Петришин Ю.В. Оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів старших класів з урахуванням показників фізичного розвитку. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту. 2016;(6):9-18.

25. Бойченко Л. Мотивація навчальної діяльності: метод. семінар-тренінг із використанням методів інтерактивного навчання. Шкільний світ. 2011;(11):1-8.

26. Бондар Т.С. Формування фізичної культури особистості підлітків у дозвіллевий час. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова: зб. наук. пр. 2014;(3):128-32.

27. Бородін Ю.А, Романчук С.В. Мотивація курсантів вищих військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою і спортом. Житомир: ЖВІРЕ; 2006. 104 с.

28. Будаг'янц Г.М. Здоров'я старшокласників і його залежність від зовнішнього оточуючого середовища. Проблеми фізичного виховання і спорту. 2010;(8):15-7.

29. Булгаков О.В. Ставлення учнів загальноосвітніх шкіл до

уроків з фізичної культури. Теорія та методика фізичного виховання. 2012;(2):19-23.

30. Васкан І.Г. Стан фізичної підготовленості підлітків. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2013;1(21):269-72.

31. Васьківська Г.О. Дидактичні аспекти взаємозв'язку інваріантної і варіативної складових змісту освіти у старшій школі. В: Васьківська Г.О, редактор. Дидактика: теорія і практика: зб. наук. пр. Київ; Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2015. с. 5-11.

32. Васьков Ю.В. Теорія і методологія дидактичних основ фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах: монографія. Харків: Ранок; 2011. 392 с.

33. Ващенко О, Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі [Інтернет]. Здоров'я та фізична культура. 2006;(8):1-6. Доступно: <https://bit.ly/2wpSHrv>

34. Веретельникова Ю.А. ухова активність і здоров'я різних верств населення. Харків : ХНМУ, 2016. – 48 с.

35. Верховна Рада України. Державний стандарту базової і повної загальної середньої освіти [Інтернет]. Офіційний портал Верховної ради України. 2013. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>

36. Верховна Рада України. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 рок [Інтернет]. Офіційний портал Верховної ради України. 2017. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-п>.

37. Верховна Рада України. Закони України «Про загальну середню освіту» [Інтернет]. Офіційний портал Верховної Ради України. 2017. Доступно: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

38. Верховна Рада України. Закони України «Про освіту»

[Інтернет]. Офіційний портал Верховної Ради України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017;(38/39):380. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

39. Виндюк О.В. История развития школьных программ по физическому воспитанию в США. В: Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр. Вип. 21. Київ, Запоріжжя; 2001. с. 292-5.

40. Волков Л.В. Спортивная подготовка детей и подростков. Киев: Вежа; 1998. 188 с.

41. Вольчинський А.Я. Фізичне виховання старшокласників у позанавчальний час. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2009;(3):42-4.

42. Вороненка Ю.В. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я. Тернопіль: Укрмедкнига; 2002. 332 с.

43. Воропаєва О.О. Формирование самостоятельности и активности у детей старшего школьного возраста в процессе физического воспитания [автореферат]. Тюмень: Тюменский ГИФК; 2014. 24 с.

44. Воропаєв Д.С, Єжова О.О. Заходи оптимізації психофізичного стану підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014;2(36):392-400.

45. Гайволя Р.Ю. Педагогічні умови організації позакласної роботи з фізичного виховання учнів старших класів. В: Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Вип.13. Луцьк; 2014. с. 29-33.

46. Гайдук І.В. Атлетична гімнастика в системі фізичного виховання дітей старшого шкільного віку. Молода спортивна наука України: зб. наук. праць. Вип. 10, т. 3. Львів: Українські технології; 2006. с. 141-4.

47. Галузьяк В.М. Мотиваційно-ціннісні детермінанти

індивідуального стилю педагогічного спілкування [дисертація]. Київ: НУФВСУ; 1998. 199 с.

48. Гацко О.В, Модлінська М.І. Оздоровчий біг – засіб зміцнення здоров'я у системі самостійних занять учнів. В: Фізична культура і спорту сучасному суспільстві: досвід, проблеми, рішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ; 2014. с. 12-18.

49. Глоба Г.В. Система фізичного виховання в школах Китаю. Педагогіка психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту: зб. наук. пр. 2012;(10):16- 9.

50. Гозак С.В, Єлізарова О.Т, Калиниченко І.О. Особливості функціонального стану організму школярів залежно від організації фізичного виховання. Довкілля та здоров'я. 2012;(1):60-5.

51. Гозак С.В. Вплив чинників навчального процесу на показники здоров'я школярів. Довкілля та здоров'я. 2012;(3):17-20.

52. Гончарова Н.М. Соціально-педагогічні передумови розробки концепції здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання школярів. 2018;(2):61-6.

53. Гордійчук В.І. Відношення до навчального процесу, самооцінка успішності, стомлення та його причини у процесі навчання сільських та міських школярів. В: Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. Т. 2. Львів; ЛДУФК; 2010. с. 56-60.

54. Гордійчук В.І, Чижик В.В. Вплив факультативних занять із фізичної культури на фізичну працездатність та функціональні можливості підлітків, які проживають в сільській місцевості. Спортивна наука України. 2013;(1):48-54.

55. Городинська І.В. Фізичне виховання старшокласників ліцеїв та гімназій у позакласній роботі: [автореферат]. Херсон, 2004. с. 21.

56. Городинський С.І, Куліш Н.М. Проблеми підвищення рухової активності та розвитку умінь та навичок школярів. Фізичне

виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2008;(2):60-4.

57. Грибан Г. Соціальні та духовні виміри особистості студента у фізичному вихованні і спорті. Спортивний вісник Придніпров'я. 2007;(2/3):78-81.

58. Грицай Ю.О. Фізичне виховання школярів та його направленість на формування здорового способу життя у педагогічному доробку В. О. Сухомлинського. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. 2015;(1):86-91.

59. Гурковський О.М. Ставлення гімназистів до занять фізичними вправами в умовах різних навчальних навантажень. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2013;(2):74-5.

60. Гурман Л.Д, Вергуш О.М. Організаційно-педагогічні умови фізичного виховання старшокласників у позакласній роботі. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2014;(9):29-33.

61. Давиденко Е.В, Масауд Р. Методика Фремингемского исследования двигательной активности человека: рекоменд. по использованию. Киев: Олимпийская лит.; 1999. 12 с.

62. Деделюк Н.А., Ващук Л.М. Пріоритетні напрямки оздоровчого фітнесу у фізичному вихованні старшокласників. В: Молода спортивна наука України. 2016;(3):61- 7.

63. Дідик Н.М. Вивчення проблеми формування здорового способу життя серед молоді. Проблеми сучасної психології. 2014;(26):119-28.

64. Дудоров В.В. Формирование ценностных ориентаций в сфере физической культуры [диссертация]. Санкт-Петербург: Академия физ. культуры им. П.Ф. Лесгафта; 2000. 204 с.

65. Дутчак М.В, Круцевич Т.Ю, Трачук С.В. Концептуальні напрямки вдосконалення системи фізичного виховання школярів і студентів для впровадження здорового способу життя. Спортивний вісник Придністров'я. 2010;(2/3):116-20.

66. Дутчак М.В, Трачук С.В. Методологічні засади організації фізичного виховання в навчальних закладах України. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2012;(2):11-6.
67. Дятленко С.М. Фізична культура в школі 5-11 класи: метод. посіб. Київ: Літера ЛТД; 2011. 368 с.
68. Єлісеєва Д.С. Особливості рухової активності та стану здоров'я дітей старшого шкільного віку. В: Спортивний вісник Придніпров'я. 2014;(2): 33-7.
69. Жарікова С.Б. Особливості ставлення підлітків до здорового способу життя. Освіта регіону. 2013;(2):216-21.
70. Жданова О, Чеховська Л, Фляк А. Фізичне виховання в школах країн Європи. Молода спортивна наука України. 2015;(2):311-9.
71. Жовтопляс О. Здоров'язбережувальні технології в навчальному закладі. Шкільний світ. 2013;(6):38-47.
72. Жуков В.Л, Єжова О.О. Вікова фізіологія. Суми: СумДПУ; 2004. 368 с.
73. Жуковський Є.І. Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів (інструкт.-метод. матеріали). Житомир: Вид-во ЖДУ; 2013. 44 с.
74. Загальнодержавна програма "Здоров'я 2020: український вимір" [Інтернет]. Доступно: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2W400A.html
75. Зайцева Ю. Специфіка діяльності вчителя фізичної культури як організатора фізкультурно-спортивної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Витоки педагогічної майстерності. 2014;(13):139-43.
76. Дутчак М.В., Круцевич Т.Ю., Трачук С.В. Концептуальні напрямки вдосконалення системи фізичного виховання школярів і студентів для впровадження здорового способу життя. Спортивний вісник Придністров'я. 2010;(2/3):116-20.
77. Дутчак М.В, Трачук С.В. Методологічні засади організації

фізичного виховання в навчальних закладах України. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2012;(2):11-6.

78. Дятленко С.М. Фізична культура в школі 5-11 класи: метод. посіб. Київ: Літера ЛТД; 2011. 368 с.

79. Єлісеєва Д.С. Особливості рухової активності та стану здоров'я дітей старшого шкільного віку. В: Спортивний вісник Придніпров'я. 2014;(2): 33-7.

80. Жарікова С.Б. Особливості ставлення підлітків до здорового способу життя. Освіта регіону. 2013;(2):216-21.

81. Жданова О, Чеховська Л, Фляк А. Фізичне виховання в школах країн Європи. Молода спортивна наука України. 2015;(2):311-9.

82. Жовтопляс О. Здоров'язбережувальні технології в навчальному закладі. Шкільний світ. 2013;(6):38-47.

83. Жуков В.Л, Єжова О.О. Вікова фізіологія. Суми: СумДПУ; 2004. 368 с.

84. Жуковський Є.І. Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів (інструкт.-метод. матеріали). Житомир: Вид-во ЖДУ; 2013. 44 с.

85. Загальнодержавна програма "Здоров'я 2020: український вимір" [Інтернет]. Доступно: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2W400A.html

86. Зайцева Ю. Специфіка діяльності вчителя фізичної культури як організатора фізкультурно-спортивної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Витоки педагогічної майстерності. 2014;(13):139-43.

87. Захаріна Є.А. Позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота як передумова зміцнення здоров'я школярів. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту. 2011;(9):49-52.

88. Захарченко Л.В. Психологія обучения старшекласников. Москва; 2015. 200 с.

89. Захожий В.В, Дикий О.Ю. Стан здоров'я та функціональних

можливостей організму старшокласників. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2016;(4):60-6.

90. Здоровьесберегающие технологии в образовании [Интернет]. Доступно: <http://osvita.ua/school/technol/3650>

91. Зелінська О, Маринич В. Здоров'язбережувальна компетентність учнів на уроках та в позаурочний час. Позашкілля. 2013;(10):13-5.

92. Золочевський В.В. Виховання у студентської молоді потреби в руховій активності засобами фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі дня. Теорія та методика навчання та виховання. 2011;(28):61-7.

93. Іщенко О.С, Круцевич Т.Ю Мотивація учнів 6-9 класів до уроків фізичної культури. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014;(2)68-72.

94. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург: Питер; 2002. 512 с.

95. Кабінет Міністрів України. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року. № 115; 2017 Бер 1 [Интернет]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-п>.

96. Кашуба В.О, Футорний С.М. Із досвіду використання інформаційних технологій у процесі занять фізичним вихованням різних груп населення Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016;(21):81-9.

97. Кашуба В.О, Денисова Л.В, Усиченко В.В, Харченко Л.А, Хлевна Ю.Л, Вишневецька В.П, Караватська МВ, Бойко АМ. Комп'ютерна техніка та методи математичної статистики; 2015. 213 с.

98. Киреев В.Л. Новый подход к преподаванию теоретических знаний. Физическая культура в школе. 2010;(7):10-1.

99. Киреев В.Л. Новый подход к преподаванию теоретических знаний. Физическая культура в школе. 2010;(7):10-1.

100. Когут І.О. Руховий режим і фізичний стан дітей 6-7 років, які

навчаються у школах різного типу [автореферат]. Київ: НУФВСУ; 2006. 20 с.

101. Кононенко О.Ю. Проекологічна поведінка населення як об'єкт суспільно-географічних досліджень. Часопис картографії. 2016;(16):145-56.

102. Коновальчук Б.Б, Грибан Г.П, Пилипчук П.Б. Формування мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання. Спортивна наука – 2017: зб. наук. пр. 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф.; 2017 Трав 12; Житомир. Житомир: О.О. Євенок; 2017. с. 54-60.

104. Косянчук С.В. Формування у старшокласників ціннісно-сміслових орієнтацій у процесі навчання предметів гуманітарного циклу [дисертація]. Київ: Інститут педагогіки НАПН України; 2015. 336 с.

105. Кравчук Т.М, Сорока О.С. Особливості фізичної підготовленості учнів старших класів державних та приватних освітніх закладів. Теорія та методика фізичного виховання. 2014;(2):40-5.

106. Кремень В.Г. Учні українських шкіл зазнають надмірного перевантаження [Інтернет]. DT.UA. 2015. Доступно: https://dt.ua/UKRAINE/uchni-ukrayinskih-shkil-zaznayut-nadmirnogo-perevantazhennya-doslidzhennya-166889_.html.

107. Круцевич Т.Ю. К вопросу об эффективности системы физического воспитания в общеобразовательных школах Украины. Спортивный вiсник Приднiпров'я. 2012;(1):239-43.

108. Круцевич Т.Ю, Безверхня Г.В, Воробйов М.І. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді. Київ: Олімпійська літ.; 2011. 224 с.

109. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания. Киев: Олімпійська літ.; 1999. 168 с.

110. Круцевич Т.Ю, Пангелова НЄ. Раціональна рухова активність як фактор підвищення розумової працездатності школярів. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014;(2):73–6.
111. Круцевич Т. Ю, Пангелова Н. Е, Биличенко Н. А. Физическая привлекательность как стимул к мотивации занятиям физическими упражнениями студентов. Краснодар. 2015;364-70.
112. Круцевич Т.Ю, Безверхня Г.В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення. Київ: Олімпійська література; 2010. 370 с.
113. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Київ:Олімпійська література; 2008.Т. 1. 390 с.
114. Круцевич Т.Ю, Пангелова Н.Є. Теорія і методика фізичного виховання. Київ: Олімпійська література; 2017. 384 с
115. Круцевич Т.Ю, Безверхня Г.В. Формирование интереса к занятиям физической культурой и спортом школьников с различными типами ВНД.
116. Педагогіка, психологія та медико біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2002;(25):89-97.
117. Круцевич Т.Ю, Петровський В.В. Фізичне виховання як соціальне явище. Теорія і методика фізичного виховання Київ: Олімпійська література; 2008. с. 27-46.
118. Кулагина И.Ю. Доминирующая мотивация школьников: возрастные тенденции и условия развития. В: Практична психологія та соціальна робота. 2010;(10):47-50.
119. Курак А.З. Роль фізичного виховання у зміцненні здоров'я школярів. Гуманізація педагогічної взаємодії у творчості Василя Сухомлинського. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2013. с. 110-4.
120. Лебединець Н.В. Гигиеническая оценка условий, режимов и организации учебно-воспитательного процесса при разных педагогических технологиях как факторах влияния на здоровье школьников. В: Довкілля

та здоров'я. 2009;(2):65-6.

121. Лимаренко О.В, Колесникова НН. Мотивация к занятиям физической культурой у юношей старших классов общеобразовательной школы. В: Здоровье для всех. 2012;(1):62-7.

122. Лисак І.В. Теоретична підготовка школярів як важлива складова обов'язкового системного компонента процесу фізичного виховання. В: Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012;(2):62-5.

123. Лист МОН від 01.07.2014 №1/9-343 «Про організацію навчально-виховного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах і вивчення базових дисциплін в основній школі».

124. Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність. Економіка України. 2014;(3):4-19.

125. Логвіна-Бик Т.А. Гуманістична педагогіка як основа підтримки саморозвиваючої особистості. Педагогічні науки. 2006;(4):55–9.

126. Лук'янова М. Навчальна мотивація учнів: психолого-дидактичний аспект. Відкритий урок. 2008;(7/8):27-31.

127. Лутфуллін В.С. Навчальні перевантаження та катастрофічна загроза здоров'ю школярів. Педагогічні науки. 2015;(63):31-8.

128. Лутфуллін В.С, Іноземцев В.А, Піліпенко С.О. Нормування навчальної діяльності як чинник збереження здоров'я школярів і студентів. Навчання: педагогічна освіта. 2017;(5):22-7.

129. Лутфуллін В.С. Структурування навчального матеріалу як головний чинник усунення навчальних перевантажень. Педагогічні науки. 2013;(1):20-7.

130. Мальований Ю, Кизенко В. Варіативний компонент змісту освіти у старшій школі: педагогічні засоби впровадження. В: Васьківська Г.О, редактор. Дидактика: теорія і практика : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова; 2015. с. 63-7.

131. Малоземов О.Ю. Мотивация физкультурно-оздоровительной

деятельности учащихся в контексте жизненных реалий. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2005;(2):17-22.

132. Мандюк А, Синчук А. Особливості програм із фізичного виховання в системі середньої освіти США. Нова педагогічна думка. 2013;(4):150-3.

133. Медвідь А.М, Городинський С.І. Формування знань учнів ЗОШ про збереження здоров'я як важливого компоненту загальнолюдської культури: сучасний стан, аспекти, досвід. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання та спорту. 2009;(8):101-4.

134. Мельниченко О. Виховання стійкої позитивної мотивації до навчання: психологічний практикум для молодих учителів. Шкільний світ. 2010;(7):6-10.

135. Мицкан Б.М, Поташнюк І.В. Фізична підготовленість учнів гімназії як показник фізіологічних резервів організму. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання та спорту. 2011;(5):88-92.

136. Мікулак Н.М. Здоров'язберігаюча освіта: теорія і технологія створення школи культури здоров'я: навч.-метод. посіб. Дніпропетровськ: ДОІППО; 2013. 76 с.

137. Мішагіна О.Д. Квест. Позакласний захід (інтелектуально-логічна гра) [Інтернет]. УРОК. Форум педагогічних ідей. 2010. Доступно: http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/12558/

138. Москаленко Н.В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів [автореферат]. Київ, 2009. с. 44.

139. Москаленко Н.В, Шиян О.В. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів. Дніпропетровськ: Інновація; 2011. 238 с.

140. Москаленко Н.В, Алфьоров О.А. Організаційно-методичні аспекти сучасного уроку фізичної культури. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016;(1):196- 200.

141. Москаленко Н.В, Єлісеєва Д.С. Вплив самостійних занять фізичним вихованням на фізичний стан старшокласників. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;(1):197-202.
142. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Інтернет]. Офіційний портал Верховної Ради України. 2013. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
143. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [Інтернет]. Офіційне інтернет-представництво президента України. 2016. Доступно: <https://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>
144. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту [Інтернет]. Офіційний портал Верховної Ради України. 2005. Доступно: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004>
145. Науменко Ю.В. Здоров'язберігаюча діяльність школи. Педагогіка. 2005;(6):37-44.
146. Начинская С.В. Спортивная метрология. Москва: Академия; 2012. 240 с.
147. Неділько В.П, Камінська Т.М, Руденко С.А, Пінчук ЛП. Стан здоров'я дітей старшого шкільного віку. Здоровье ребёнка. 2011;2(29).
148. Ніколаєв К.Г. Формування мотивації до занять фізичною культурою студентів вищих навчальних закладів не фізкультурного профілю. Науковий вісник Миколаїв. держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського. 2010;(1):135-42.
149. Нормативно правова база МОН [Інтернет]. Доступно: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/>
150. Носенко Ю.Г, Сухих А.С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів у навчальному процесі основної школи Київ. : Компринт, 2017. 32 с

151. Олійник І. Концептуальні засади сучасної здоров'язберігаючої школи. Директор школи, ліцею, гімназії. 2012;(5):70-7.
152. Олексієнко Я.І, Дудник І.О, Курінна В.В. Основні чинники здорового способу життя молоді. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького; 2014. 176 с.
153. Полька Н.С, Яцковська Н.Я, Платонова А.Г. Особливості режиму дня учнів старшого шкільного віку. Інститут гігієни та медичної екології ім. О. М. Марзєєва НАМН України. 2013;(2):30-3.
154. Павлова Н.Б. Фітнес-аеробіка – ефективний спосіб оздоровчої фізичної культури в школі. Фізичне виховання в сучасній школі. 2012;(6):12-4.
155. Пасічник В. Основні напрями розвитку фізичного виховання в сучасних школах Польщі. Молода спортивна наука України. 2009;(2):122-6.
156. Петров В.О. Здоровьесберегающие технологии в работе учителя физической культуры [автореферат]. Ростов-на-Дону; 2005. 23 с.
157. Захарина Е.А. Внеклассная и внешкольная работа как предпосылка укрепления здоровья школьников. Педагогика, психология и мед.-биол. проблемы физ. воспитания и спорта. 2011;(9):49-52.
158. Перегінець М.М, Долженко Л.П. Експертна оцінка щодо організації процесу фізичного виховання в навчальних заклади системи загальної середньої освіти. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2017;(1):30-5.
159. Перегінець М.М, Долженко Л.П. Мотиви та інтереси старшокласників до організації процесу фізичного виховання в загальноосвітніх закладах. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2016;(4):71-6.
160. Перегінець М.М, Долженко Л.П. Особливості організації процесу фізичного виховання старшокласників в різних країнах. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2015;(19):134-8.

161. Перегінець ММ, Долженко ЛП, Тронь РА. Рухова активність старшокласників Прикарпаття, які навчаються в загальноосвітніх закладах різного профілю. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Наук.-пед. проблеми фіз. культури (фіз. культура і спорт). Вип. 5 (87). Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова; 2017. с. 85-93.
162. Перегінець М.М, Долженко Л.П. Фізичне здоров'я старшокласників в навчальних закладах з різною організацією процесу навчання. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Наук.-пед. проблеми фіз. культури (фіз. культура і спорт). Вип. 5 (87). Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова; 2017. с. 35-40.
163. Перегінець ММ, Долженко ЛП. Здоров'яформуючі освітні технології в сучасній системі середньої освіти. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017;(3):138- 42.
164. Підборський Ю.Г. Проблеми формування здорового способу життя в сучасній загальноосвітній школі. Молодий вчений. 2016;(9):143-38.
165. Підгорний А.З. Соціально-демографічна статистика: підручник. Одеса 2017. 450 с.
166. Пометун О.І, Пироженко ЛВ. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К; 2004. 194 с.
167. Прибиловська Н.В. Системний підхід до створення здоров'язберезувального середовища у загальноосвітньому навчальному закладі. Педагогічна майстерня. 2013;(3):19-26; 2013;(4):20-9; 2013;(5):10-22
168. Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році: лист МОН № 1/9-480; 2013 Лип. 8.
169. Римар О.В, Соловей А.В. Оцінювання рівня фізичної підготовленості учнів старших класів. Молода спортивна наука України. 2013;(17):181-6.
170. Романенко О.М. Стан рухової активності дітей старшого

шкільного віку. В: Актуальні питання фізичної культури: матеріали 6-ої Міжнар. електрон. наук.- практ. конф. студ. та молодих вчених. Одеса; 2015. с. 8-9.

171. Ротерс Т.Т. Організаційно-педагогічні технології фізичного виховання школярів. Проблеми фізичного виховання і спорту. 2010;(6). с. 98-100.

172. Саїнчук М.М. Ціннісна орієнтація старшокласників до отримання теоретичних знань із фізичної культури. Молода спортивна наука України. 2011;(2):227-32.

173. Саїнчук М.М. Динаміка ціннісної установки старшокласників в їх мотивації до занять фізичною культурою. Теорія і методика фіз. виховання і спорту. 2011;(1):62-6.

174. Сапронов М.К. Анатомия и физиология детей и подростков. Москва: Академия; 2014. 456 с.

175. Сінянський К. Нормативно-правове забезпечення фізичного виховання і спорту в Україні. В: Науково-теоретична конференція викладачів, аспірантів, співробітників та студентів юридичного факультету; 2011 Квіт 20; Суми. Суми: СумДУ; 2011. Ч. 1. с. 75-80.

176. Скрипнюк Л.Г., Тичинська М.Г. Вплив харчування на здоров'я школярів. Основи здоров'я. 2013;(3):25-31.

177. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе. Москва: Аркти; 2005. 121 с.

178. Сокол І.М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. Наукові записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. 2013;(7):168-71.

179. Сонькін В.Д., Петров О.В. Здоров'язберігаюча діяльність школи. Педагогіка. 2005;(6):37-44.

180. Сутула В.О., Бондар Т.С., Кочуєва М.М. Здоров'я школярів як соціально- педагогічна проблема. Вісник ЛНУ ім. Т. Г. Шевченка. 2010;(17):295-306.

181. Томенко О.А. Міжнародний досвід організації проектів та

програм зі здоров'язбереження і рухової активності різних груп населення. Спортивна наука України. 2014;(3):12-7.

182. Томенко О.А, Мазний Д.О. Становлення й розвиток фізичного виховання у сфері освіти США. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015;(7):443-51.

183. Тимчик М.В, Докукіна Ю.Є, Коломоєць Г.А. Фізичне виховання підлітків у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів. Кіровоград: Імекс-ЛТД; 2014. 172 с.

184. Турчик І.Х. Фізичне виховання у шкільній освіті Італії. Нова педагогічна думка. 2014;(2):82-4.

185. Учні українських шкіл зазнають надмірного перевантаження: дослідження [Інтернет]. ZN.UA. 2015. Доступно: https://dt.ua/UKRAINE/uchni-ukrayinskih-shkil-zaznayut-nadmirnogo-perevantazhennya-doslidzhennya-166889_.html

186. Федоренко Є.О. Рухова активність старшокласників, які навчаються в школах різних типів. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013;(1):54-7.

187. Фішев С.О. Значення фізичного виховання як однієї з важливих складових навчального процесу [Інтернет]. Сучасна наука 21 століття. 2011. Доступно: <http://int-konf.org/>

188. Хрипко І.В. Вплив програм з традиційними та інноваційними засобами фізичного виховання на фізичний стан молодших школярів [автореферат]. Київ; 2012. 20 с.

189. Чухланцева Н. Застосування інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту. Спортивна наука України. 2016; №3(73):21-5.

190. Чижик В.В, Гордійчук В.І. Адаптаційні можливості учнів сільських та міських загальноосвітніх шкіл за даними аналізу варіабельності серцевого ритму. Фізичне виховання, спорт і культура

здоров'я у сучасн. суспільстві. 2013;(1):261-6.

191. Чорний В.М. Підвищення фізичної активності учнів через залучення їх до занять в спортивних гуртках і секціях. В: Реалізація інноваційних форм на уроках теоретичного та практичного навчання для якості підготовки кваліфікованих робітників. Педагогічні читання 2013-2014 навч. рік. Красноокнянськ: Красноокнянське відділення ДНЗ «ФПЛ»; 2013. с. 52-6.

192. Шалар О.Г. Підготовка підлітків до самостійних занять фізичною культурою [автореферат]. Харків; 2002. 21 с.

193. Шаповаленко В.І, Гаркуша С.В. Інтеграція інноваційних елементів та інтерактивних технологій в освітній процес фізичного виховання. В: Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Вип. 112(2). Чернігів: ЧНПУ; 2013. с. 304-8.

194. Шевців У.С. Мотиви відвідування старшокласницями шкільних уроків фізкультури та ставлення до їх змісту. В: Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Вип. 25. Луцьк; 2007. с. 33-6.

195. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан; 2008. 272 с.

196. Шиян О.В. Аналіз рівня соматического здоров'я дітей младшого шкільного віку Придніпров'я. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасн. суспільстві. 2002;(2):63-5.

197. Шутько В.В. Проблеми фізичного виховання школярів через призму поглядів учителя. Педагогіка вищої та середньої школи. 2014;(40):155-60.

198. Шафранський В.В, редактор. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік. Київ: МОЗ України, ДУ "УІСД МОЗ України; 2016. 452 с.

199. Щирба В.А. Причини, профілактика та корекція порушень постави у дітей молодшого шкільного віку. Теорія та методика фізичного виховання. 2016;(3):28-35.